

УДК 330.4

ВИЯВЛЕННЯ ДИСБАЛАНСІВ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Коверга С. В., к.е.н, доцент, Автомобільно-дорожній інститут ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Горлівка

Коверга С.В. виявлення дисбалансів на основі аналізу функціонування промислових підприємств.

Проаналізовано джерела дисбалансів в промисловості. Зазначено, що однією з головних причин, що перешкоджають формуванню стійкого розвитку в промислових регіонах, є функціонування в них бюджетоутворюючих галузей (ресурсодобувної, хімічної, металургійної). Доведено, що причиною «порушень» або дисбалансів в організації може бути зниження ефективності взаємодії між співробітниками і брак певних форм поведінки при рішенні завдань і дотриманні правил організації, а також відхилення ролевої взаємодії співробітників. Зазначено, що одним з визначальних чинників збалансованого розвитку може бути інтелектуальний капітал підприємства. Досліджено роль інноваційного і інвестиційного аспектів в управлінні збалансованим розвитком підприємств. Обґрунтовано, що дисбаланси в розвитку підприємств одних галузей економіки породжують дисбаланси в розвитку інших. Проаналізовані основні дисбаланси в розвитку провідних підприємств машинобудування Донецького регіону, зокрема дисбаланси в динаміці основних показників функціонування машинобудівних підприємств, в зміні вартості основних засобів і оборотних активів, в співвідношенні оборотних фондів і поточних зобов'язань, в співвідношенні чисельності, заробітної плати і продуктивності праці персоналу машинобудівних підприємств Донецької області. Зроблено висновок про наявність зв'язку між збалансованістю розвитку окремих підприємств і станом окремих галузей, а також промисловості в цілому, що потребує подальшої розробки науково-методичного інструментарію управління збалансованим розвитком промислових підприємств.

Koverga S.V. Detection of imbalances on the basis of analysis of functioning of industrial enterprises.

Sources of imbalances in the industry are analyzed. It is noted that one of the main reasons interfering formation of a sustainable development in industrial regions, functioning in them budget forming branches (resource-extraction, chemical, metallurgical) is. It is proved that decrease in efficiency of interaction between employees and shortage of certain forms of behavior at the solution of tasks and observance of rules of the organization, and also a deviation of role interaction of employees can be the reason of «violations» or imbalances in the organization. It is noted that the intellectual capital of the enterprise can be one of defining factors of a sustainable development. The role of innovative and investment aspects in management of a sustainable development of the enterprises is investigated. It is proved that imbalances in development of the enterprises of one branches of economy generate imbalances in development of others. The main imbalances in development of leading enterprises of mechanical engineering of the Donetsk region, in particular imbalances in dynamics of the main indicators of functioning of machine-building enterprises, in change of cost of fixed assets and current assets, in the ratio revolving funds and the current obligations, in the ratio number, a salary and labor productivity of the personnel of machine-building enterprises of Donetsk region are analyzed. The conclusion is drawn on communication existence between balance of development of the separate enterprises and a condition of separate branches, and also the

industries as a whole that demands further development scientifically - methodical tools of management of the balanced development of the industrial enterprises.

Коверга С.В. Выявление дисбалансов на основе анализа функционирования промышленных предприятий.

Проанализированы источники дисбалансов в промышленности. Отмечено, что одной из главных причин, препятствующих формированию устойчивого развития в промышленных регионах, является функционирование в них бюджетобразующих отраслей (ресурсодобывающей, химической, металлургической). Доказано, что причиной «нарушений» или дисбалансов в организации может быть снижение эффективности взаимодействия между сотрудниками и нехватка определенных форм поведения при решении задач и соблюдении правил организации, а также отклонения ролевого взаимодействия сотрудников. Отмечено, что одним из определяющих факторов устойчивого развития может быть интеллектуальный капитал предприятия. Исследована роль инновационного и инвестиционного аспектов в управлении устойчивым развитием предприятий. Обосновано, что дисбалансы в развитии предприятий одних отраслей экономики порождают дисбалансы в развитии других. Проанализированы основные дисбалансы в развитии ведущих предприятий машиностроения Донецкого региона, в частности дисбалансы в динамике основных показателей функционирования машиностроительных предприятий, в изменении стоимости основных средств и оборотных активов, в соотношении оборотных фондов и текущих обязательств, в соотношении численности, заработной платы и производительности труда персонала машиностроительных предприятий Донецкой области. Сделан вывод о наличии связи между сбалансированностью развития отдельных предприятий и состоянием отдельных отраслей, а также промышленности в целом, что требует дальнейшей разработки научно - методического инструментария управления сбалансированным развитием промышленных предприятий.

Постановка проблеми. Джерелами дисбалансів в промисловості можуть бути дисбаланси в розвитку окремих підприємств. Вони також, як правило, призводять до дисбалансів в секторах економіки і промислових регіонів, в яких функціонують підприємства. Однією з головних причин, що перешкоджають формуванню стійкого розвитку в промислових регіонах, є функціонування в них бюджетоутворюючих галузей (ресурсодобувної, хімічної, металургійної), які базуються на третьому індустріальному технологічному устрої. Незважаючи на досить ґрунтовне опрацювання дисбалансів у розвитку на глобальному рівні, тематика дисбалансів на рівні окремих підприємств залишається в числі недостатньо опрацьованих, що диктує необхідність оцінки конкретних дисбалансів на рівні підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку підприємств опинилася у фокусі уваги ряду вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як Н.В. Афанасьєв, В.О. Василенко, В.І. Ляшенко, Ю.С. Погорелов, А.І. Гармаш, О.В. Раєвнева, А.Н. Тридід і ін. [1, С. 153-154]. Д. Майнер [2] виконав систематизацію чинників у рамках оцінки дисбалансів в організаціях, виділивши при цьому три рівні: 1) співробітник на робочому місці, 2) група і 3) організація і контекст. Причиною «порушень» або дисбалансів в організації, за Майнером, є зниження ефективності взаємодії між співробітниками і брак певних форм поведінки при рішенні завдань і дотриманні правил організації, а також відхилення ролевої взаємодії співробітників.

У цьому контексті одним з визначальних збалансованого розвитку може бути інтелектуальний капітал підприємства [3]. Згідно з транзактною моделлю Лазаруса [4] системні дисбаланси на підприємствах і в організаціях можна розглядати як результат взаємного впливу і зміни співробітників і їх оточення. Погоджуючись з висновками цих авторів, слід зазначити, що психологічні чинники є лише одними з чинників, що визначають збалансованість підприємства як економічної системи. Проте в контексті

ухвалення управлінських рішень більш доцільним є враховувати також і інші чинники (виробничі, ринкові, інфраструктурні, фінансові тощо).

Для комплексного аналізу причин, проміжних змінних і наслідків виникнення дисбалансів на рівні організацій в роботі [5] рекомендується причинно-наслідковий аналіз на основі проведення інтерв'ю із співробітниками і використання фактичних даних про різні характеристики діяльності підприємства. М. Каптейн и Й. Вемпе у книзі «Збалансована компанія: теорія корпоративної цілісності» [6] трактують збалансовану організацію з деяким ухилом у бік парадигми збалансованого розвитку ООН, а також корпоративної відповідальності і корпоративної етики. Існують підходи, які припускають управління збалансованим розвитком підприємства на основі об'єднання різних підходів до управління підприємствами.

Так, в книзі Ф. Брейфогла [7] пропонується об'єднати і в міру необхідності і корисності відповідних підходів (тобто збалансовано) застосовувати «розширений єдиний підхід» до системи збалансованих показників, стратегічного планування і поліпшення бізнес-процесів, заснований на використанні переваг «б сигм», ощадливого виробництва, тотального управління якістю, «кайдзена» і інших популярних нині підходів.

Деякі автори акцентують увагу на розробці збалансованої архітектури підприємства, як основному чиннику збалансованого функціонування і розвитку. Так, в роботі [8] представлена модель зрілості архітектури організації, який дозволяє визначити сильні і слабкі сторони практики функціонування архітектури організації і, отже, встановити пріоритети для поліпшення.

Ролі інноваційного і інвестиційного аспектів в управлінні збалансованим розвитком підприємств присвячені роботи [9; 10; 11] які, проте, не охоплюють усіх аспектів, пов'язаних зі збалансованим функціонуванням і розвитком підприємств, а концентруються лише на важливості інноваційного і інвестиційного аспектів, що дозволяє авторам зробити дещо перебільшений висновок про те, що збалансований розвиток інноваційного і інвестиційного аспектів значною мірою рівнозначно збалансованому розвитку підприємств. У інших роботах, наприклад [12], збалансований розвиток ототожнюється зі збалансованістю корпоративного управління.

Незважаючи на досить ґрунтовне опрацювання дисбалансів у розвитку на глобальному рівні, тематика дисбалансів на рівні окремих підприємств залишається в числі недостатньо опрацьованих, що диктує необхідність не просто оцінки конкретних дисбалансів на рівні підприємств, а встановлення наявності зв'язку між збалансованістю розвитку окремих підприємств і станом окремих галузей, а також промисловості в цілому.

Мета статті полягає у виявленні дисбалансів у функціонуванні машинобудівних підприємств Донецької обл. для встановлення наявності зв'язку між збалансованістю розвитку окремих підприємств і станом окремих галузей, а також промисловості в цілому.

Викладення основного матеріалу. Лідерами промислового виробництва в Україні є підприємства Дніпропетровської, Запорізької, Донецької і Луганської областей. Так, на Дніпропетровську область доводиться найбільш висока частка виробництва сталі і труб, а на Донецьку - напівфабрикатів, отриманих безперервним литвом, і прокату чорних металів. Дисбаланси в розвитку підприємств одних галузей економіки породжують дисбаланси в розвитку інших. Так, наприклад, ефективність діяльності підприємств машинобудування значним чином залежить від цін на метал. Підвищення собівартості продукції металургійних підприємств може служити джерелом аналогічних тенденцій в діяльності підприємств машинобудування. З іншого боку, реструктуризація або ж модернізація підприємств вуглевидобувної галузі розглядається як потенційна загроза зниження попиту на вітчизняну гірничо-шахтну продукцію машинобудування, лідером з виробництва якої є Донецький регіон.

У Донецькій області більшість машинобудівних підприємств орієнтована на українського споживача. Виділяються виробники гірничо-шахтного устаткування, електроустаткування, побутової техніки, різні спеціалізовані виробники машинобудівної

продукції.

Таблиця 1 - Динаміка основних показників функціонування машинобудівних підприємств Донецького регіону за період 2010-2012 рр. [14]

Показники	2010	2011	Темп, %	2012	Темп, %
1	2	3	4	5	6
Приватне акціонерне товариство «НГМЗ-БУР»					
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	38007	50067	131,7	71955	143,7
Собівартість реалізації продукції, тис.грн.	20721	45209	218,2	61016	135,0
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	9941	-4257	-	143	-
Публічне акціонерне товариство «Новокраматорський машинобудівний завод»					
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	334718 8	2754777	82,3	2372735	86,1
Собівартість реалізації продукції, тис.грн.	242068 1	2066210	85,4	1771509	85,7
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	460463	169984	36,9	77231	45,4
Приватне акціонерне товариство «Горлівський машинобудівник»					
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	289505	376889	130,2	481750	127,8
Собівартість реалізації продукції, тис.грн.	248058	304568	122,8	381450	125,2
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	18520	6791	36,7	7143	105,2
Публічне акціонерне товариство «Азовмаши»					
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	450890	63841	14,2	71161	111,5
Собівартість реалізації продукції, тис.грн.	364307	40597	11,1	40968	100,9
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	2803	3003	107,1	3631	120,9
Приватне акціонерне товариство «Інститут керамічного машинобудування «Кераммаш»					
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	27861	41446	148,8	56015	135,2
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	22403	28788	128,5	37264	129,4
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	1086	3915	360,5	8876	226,7
Публічне акціонерне товариство «Донгірмаши»					
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	329430	470657	142,9	614342	130,5
Собівартість реалізації продукції, тис.грн.	279109	384410	137,7	365779	95,2
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	5495	23970	436,2	184464	769,6
Публічне акціонерне товариство «Донецький завод гірничорятувальної апаратури»					
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	113324	150080	132,4	182447	121,6
Собівартість реалізації продукції, тис.грн.	94338	122070	129,4	146225	119,8
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	-604	90	-	5226	5806,7

Велика частина машинобудівних підприємств орієнтована на внутрішній ринок, але при цьому вони не здатні задовольняти потреби у вузькоспеціалізованому устаткуванні. Російські і китайські вугледобувні компанії є найбільш активними клієнтами німецьких виробників гірничо-шахтного устаткування. Для вугільної промисловості проблема створення техніки для тонких пластів є особливо актуальною. Сьогодні найбільш конкурентоздатними на ринку України, якщо розглядати, наприклад, стругові установки, являються очисні комбайни Польщі і Чехії, а в перспективі - Китаю. Очисні комбайни виробництва Німеччини, Великобританії і США не завжди відповідають українським умовам і характеризуються високою вартістю. Українські аналоги таких комбайнів розроблялися заводом ПрАТ «Горлівський машинобудівник». За характеристиками вони були призначені для обробки тонких пластів, але на практиці мали обмеженість застосування або в результаті технічної складності, або недостатньої надійності. Проблеми підвищення техніко-технологічного рівня галузі є актуальними, але для їх вирішення потрібні значні інвестиції [13, С. 131]. При цьому вітчизняні виробники гірничо-шахтного устаткування не завжди здатні забезпечити потреби внутрішнього

ринку у вузькоспеціалізованому устаткуванні, що пов'язані з низьким рівнем інноваційної активності машинобудівних підприємств. Цим підтверджується невідповідність характеристик передової інноваційної продукції і існуючих технологій виробництва машинобудівної продукції.

Орієнтованими на зовнішні ринки є тільки окремі підприємства галузі, практика яких є позитивним прикладом. Так, гірничо-шахтне устаткування, що випускається ПАТ «Донгірмаш» відомо далеко за межами України: експортується у багато країн, у тому числі Росію, Казахстан, Білорусь, постійно експонується на міжнародних виставках і ярмарках. Найбільшу частку експорту машинобудівної продукції Донецької області забезпечують такі підприємства: ПАТ «Норд» і ПАТ «Донбаскабель», ПАТ «Донгірмаш». Наприклад, поставки підприємства ПАТ «Норд» у ближнє і далеке зарубіжжя складають до 70% загальних продажів холодильних приладів. Продукція ПАТ «Норд» експортується в стани СНД, ЄС, Азії, Латинської Америки, Африки. Підприємство ТОВ «Електрогідравліка» спеціалізується на випуску електротехнічної продукції, яка експлуатується в таких країнах як Росія, В'єтнам, Алжир, Грузія.

Серед провідних підприємств машинобудування Донецького регіону виділяються: Публічне акціонерне товариство «Азовмаш», ПАТ Донецький машинобудівний завод «Експеримент», ПАТ «Донецький завод гірничорятувальної апаратури», ПАТ «Рутченківський завод «Гірмаш», ПАТ «Донецький експериментальний ремонтно-механічний завод», ПАТ «Донецький електротехнічний завод» ПАТ «Донецький енергозавод», ПрАТ «НГМЗ-БУР», ПрАТ «Горлівський машинобудівник», ПрАТ «Інститут керамічного машинобудування «Кераммаш», ПАТ «Ясинуватський машинобудівний завод», ПАТ «Дружківський машинобудівний завод», ПрАТ «Новоκραматорський машинобудівний завод», ПрАТ «Артемівський машинобудівний завод «Вістек» і багато інших (табл.1).

Аналіз основних показників функціонування підприємств машинобудівного комплексу за 2010-2012 рр. свідчить про наявність таких тенденцій:

1) на підприємстві ПрАТ «НГМЗ-БУР» в 2010-2011 рр. спостерігався дисбаланс, пов'язаний з перевищенням темпів зростання собівартості в порівнянні з чистим доходом, а також були значними збитки від основної діяльності; у 2012 р. ситуація дещо стабілізувалася: підприємство мало чистий прибуток і понизило темп зростання собівартості;

2) діяльність ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» в 2010-2012 рр. характеризується поступовим зниженням чистого доходу, собівартості і чистого прибутку;

3) ПрАТ «Горлівський машинобудівник» в 2011 р. мало скорочення чистого прибутку на 63,3% в порівнянні з 2010 р., а в 2012 р. відбулося збільшення цього показника на 5,2% в порівнянні з 2011 г.; при цьому за період 2010-2012 рр. показники чистого доходу і собівартості збільшувалися;

4) підприємство ПАТ «Азовмаш» в 2011 р. значним чином понизило собівартість; при цьому було забезпечено зростання чистого прибутку в 2011р. на 7,1%; в 2012 р. чистий прибуток підприємства збільшився на 20,9 % в порівнянні з 2011 р., що є позитивною тенденцією;

5) діяльність підприємства ПрАТ «Інститут керамічного машинобудування «Кераммаш» в 2011 г. відзначається значним зростанням чистого доходу, собівартості і прибутку, причому темп зростання чистого прибутку значно перевищує як темпи зростання чистого доходу (на 211,7 %) так і собівартості продукції (на 232 %); в 2012 р. продовжувалося зростання досліджуваних показників, чистий дохід зріс на 35,2 %, на 29,4 % - собівартість, а чистий прибуток при цьому зріс на 126, 7 %, що є, безумовно, позитивною тенденцією і пов'язано з тим, що у зв'язку із виходом на нові ринки збуту було введено в експлуатацію додаткові виробничі потужності відповідно зросли обсяги виробництва і реалізації продукції;

б) для ПАТ «Донгірмаш» відзначається наявність позитивних тенденцій діяльності в 2010-2012 рр.: в 2011 р. чистий прибуток зріс приблизно в 4 рази в порівнянні з 2010 р., а темпи зростання чистого доходу випереджали темпи зростання собівартості; у 2012 р. сталося значне зниження собівартості, а чистий прибуток при цьому збільшився більш ніж у 7,6 рази у порівнянні з 2011 роком;

7) діяльність підприємства ПАТ «Донецький завод гірничорядувальної апаратури» в 2010-2012 рр. характеризувалася перевищенням темпів зростання чистого доходу над темпами зростання собівартості; у 2011-2012 рр. підприємство мало чистий прибуток.

Динаміка основних показників функціонування машинобудівного комплексу значним чином пов'язана із забезпеченістю підприємств основними засобами і оборотними активами (табл. 2).

Таблиця 2 - Зміна вартості основних засобів і оборотних активів машинобудівних підприємств Донецького регіону за період 2011-2012 рр. [14]

Підприємства	Основні засоби (середньорічна залишкова вартість), тис.грн.			Оборотні активи (середньорічна вартість), тис.грн.		
	2011 р.	2012 р.	Відх.	2011 р.	2012 р.	Відх.
ПРАТ «НГМЗ-БУР»	8332,5	6212	-2120,5	74426	97844	23418
ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод»	1428179	1450418,5	22239,5	2659118	2678291,5	19173,5
ПрАТ «Горлівський машинобудівник»	82538	52151	-30387	485032	824203	339171
ПАТ «Азовмаш»	1057	1349	292	220787	24350	-196437
ПрАТ «Інститут керамічного машинобудування «Кераммаш»	2314,5	21690,5	19376	21690,5	36197	14506,5
ПАТ «Донгірмаш»	115453	70704	-44749	385109	726582,5	341473,5
ПАТ «Донецький завод гірничорядувальної апаратури»	19225	22975	3750	89776,5	118833	29056,5

Зниження вартості основних засобів у 2012 р. спостерігалось на таких підприємствах: ПрАТ «НГМЗ-БУР», ПрАТ «Горлівський машинобудівник», ПрАТ «Інститут керамічного машинобудування «Кераммаш» і ПАТ «Донгірмаш». Така ситуація може бути пов'язана з реструктуризацією підприємств або зниженням залишкової вартості основних фондів на кінець року. Зниження вартості оборотних фондів в 2012 р. відзначається на підприємствах: ПАТ «Азовмаш». Висновки про ступінь збалансованості розвитку промислових підприємств можна буде робити тільки після аналізу співвідношень оборотних фондів і короткострокових зобов'язань (табл. 3).

Критерієм оцінки може бути те, що перевищення вартості оборотних активів над короткостроковими зобов'язаннями більш ніж в два рази вважається небажаним, оскільки це свідчить про нераціональне вкладення коштів підприємства і їх неефективне використання. На підприємствах, що досліджуються, не виявлено цієї проблеми, на жодному з них поточні зобов'язання не перевищують вартості оборотних активів, не перевищують критичного рівня і є допустимими. Проте, розглянуті раніше показники функціонування машинобудівних підприємств вказують на наявність невідповідностей в динаміці ряду важливих показників (табл. 4).

Аналіз таблиці 4 дозволяє виявити наявність дисбалансів в системі управління персоналом таких підприємств, як: ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод», ПАТ «Донецький завод гірничорядувальної апаратури». Пояснюється це тим, що темпи зростання продуктивності праці є нижчими в порівнянні з темпами зростання середньорічної заробітної плати. Не дивлячись на виконання критеріїв ефективності в системі управління персоналом ПРАТ «НГМЗ-БУР» и ПрАТ «Горлівський машинобудівник» за динамікою основних показників виявлені невідповідності зміни

показників чистого доходу і собівартості, що негативно вплинуло на результат їх діяльності.

Таблиця 3 - Співвідношення оборотних фондів і поточних зобов'язань машинобудівних підприємств Донецької області за 2011-2012 рр. [14]

Підприємства	2011 рік			2012 рік		
	Оборотні активи (середньорічна вартість), тис.грн..	Поточні зобов'язання, тис.грн.	Співвідношення, %	Оборотні активи (середньорічна вартість), тис.грн..	Поточні зобов'язання, тис.грн.	Співвідношення, %
ПрАТ «НГМЗ-БУР»	74426	17932	24,1	97844	36884,5	37,7
ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод»	2659118	502733,5	18,9	2678292	590083,5	22,0
ПрАТ «Горлівський машинобудівник»	485032	382231,5	78,8	824203	708271	85,9
ПАТ «Азовмаш»	220787	208569	94,5	24350	21299	87,5
ПрАТ «Інститут керамічного машинобудування «Кераммаш»	21690,5	15601,5	71,9	36197	26762,5	73,9
ПАТ «Донгірмаш»	385109	350093,5	90,9	726582,5	565402,5	77,8
ПАТ «Донецький завод гірничорядувальної апаратури»	89776,5	20570	22,9	118833	23760,5	20,0

Таблиця 4 - Співвідношення чисельності, заробітної плати і продуктивності праці персоналу машинобудівних підприємств за 2011-2012 рр. [14]

Підприємства	Чисельність персоналу, осіб		Темп %	Середньорічна заробітна плата, грн.		Темп, %	Продуктивність праці, тис.грн/особу		Темп, %
	2011	2012		2011	2012		2011	2012	
ПрАТ «НГМЗ-БУР»	305	295	96,7	2664,1	2675,1	100,4	164,2	243,9	148,6
ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод»	13178	12790	97,1	4389,6	5032,8	114,7	209,0	185,5	88,7
ПрАТ «Горлівський машинобудівник»	1612	1613	100,1	4311,7	4336,2	100,6	233,8	298,67	127,7
ПАТ «Азовмаш»	164	177	107,9	7832,3	8072,0	103,1	389,3	402,0	103,3
ПрАТ «Інститут керамічного машинобудування «Кераммаш»	157	157	100	5445	6127	112,5	263,99	356,78	135,6
ПАТ «Донгірмаш»	1442	1189	82,5	3877,1	4420,2	114,0	326,4	516,7	158,3
ПАТ «Донецький завод гірничорядувальної апаратури»	629	679	107,9	4258,4	4857,5	114,1	238,6	268,7	112,6

Для підприємств машинобудівного комплексу Донецького регіону характерною є наявність дисбалансів, які проявляються в невідповідності тенденцій зміни ключових показників їх функціонування і динаміки результуючих показників їх діяльності. Наприклад, для підприємств машинобудівного, вуглевидобувного і металургійного

комплексів спостерігаються тенденції випереджаючого зростання собівартості в порівнянні з чистим доходом, що супроводжується збитковістю діяльності. Усе це є одним з чинником, що вказує на низький рівень збалансованості розвитку промислових підприємств.

Висновки. Таким чином, на основі проведеного аналізу можна зробити висновок про наявність зв'язку між збалансованістю розвитку окремих підприємств і станом окремих галузей, а також промисловості в цілому. Однією з причин кризи в економіці є дисбаланси на підприємствах.

Усе це дозволяє зробити головний загальний висновок про необхідність подальшої розробки науково-методичного інструментарію управління збалансованим розвитком промислових підприємств з огляду на те, що підходи, які існують не повною мірою задовольняють існуючим потребам вітчизняних промислових підприємств.

Список використаних джерел

1. Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: моногр. / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2012. – 534 с.
2. Miner J. Industrial-Organizational Psychology / J. Miner. – New York: Mcgraw-Hill College, 1991. – 704 p.
3. Андрушків Б.М. Щодо ефективного використання інтелектуального потенціалу, який лежить в основі розвитку виробничих сил і виробничих відносин України та який може підняти її економіку/ Б.М. Андрушків // Вісник економічної науки України. – 07/2012. – №2. – С. 3-7.
4. Lazarus R. Psychological Stress and the Coping Process / R. Lazarus. – New York: Mcgraw-Hill College, 1996. – 466 p.
5. Бауманн У. Клиническая психология / У. Бауманн, М. Перре. – Сп.-Б.: Питер, 2002. – 1312 с.
6. Kaptein M. The Balanced Company: A Corporate Integrity Theory / M. Kaptein, J. Wempe. – New York: Oxford University Press USA, 2002. – 360 p.
7. Breyfogle III F.W. Integrated Enterprise Excellence, Vol. I: The Basics: Golfing Buddies Go Beyond Lean Six Sigma and the Balanced Scorecard / F.W. Breyfogle III. – Brisbane: Bridgeway Books, 2008. – 144 p.
8. van Steenberg M. A Balanced Approach to Developing the Enterprise Architecture Practice / M. van Steenberg, M. van den Berg, S. Brinkkemper // Enterprise Information Systems: 9th International Conference (Funchal, Madeira, June 12-16, 2007). – pp. 240-253.
9. Хорев А.И. Стратегия устойчивого развития предприятия в условиях освоения инноваций: Монография / А.И. Хорев, В.Ю. Калюжный, В.Б. Артеменко, Л.В. Прозоровская. – Воронеж: Воронеж. гос. технол. акад., 2009. – 168с. м
10. Толкаченко О.Ю. Управление сбалансированным развитием инновационного и инвестиционного цикла предприятия / О.Ю. Толкаченко // Транспортное дело России. – №11. – 2009 – С. 41-50.
11. Гринько Т.В. Управління адаптивним інноваційним розвитком промислових підприємств: економічне обґрунтування та концептуальні засади: моногр. / Т.В. Гринько; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2011. – 352 с.
12. Дли И.М. Корпоративное управление и сбалансированное развитие промышленного предприятия / И.М. Дли, О.С. Масютин // Российское предпринимательство. – 2007. – № 4, Вып. 2 (89). – С. 125-129.
13. Формування та реалізація державної політики стосовно вугільної промисловості з урахуванням інтеграції України у світову економіку: моногр. / О.А. Амоша, Л.Л. Стариченко, Д.Ю. Череватський та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2013. – 196 с.

14. Система розкриття інформації на фондовому ринку України [Електронний ресурс] / Державна установа «Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України», 2014. – Режим доступу: <http://www.smida.gov.ua/>

Ключові слова: збалансованість, розвиток, функціонування, підприємство, машинобудівний комплекс.

Ключевые слова: сбалансированность, развитие, функционирование, предприятие, машиностроительный комплекс.

Keywords: balance, development, operation, enterprise, mechanical engineering.

УДК 504.06:622

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПЛАТЕЖІ ЗА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ НА ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЯХ

Чечель А. О., к.держ.упр, доцент, доцент кафедри менеджменту у виробничій сфері
Донецького державного університету управління

Єпішенкова Г. О., к.держ.упр, доцент, доцент кафедри менеджменту у виробничій сфері
Донецького державного університету управління

Чечель А. О., Єпішенкова Г. О. Еколого-економічні платежі за природокористування на промислових територіях

Проведено аналіз взаємозалежності в процесі економічного розвитку між інтенсифікацією використання мінерально-сировинного комплексу та негативним впливом на навколишнє природне середовище, що формує передумови для погіршення перспектив еколого-економічного розвитку внаслідок виснаження ресурсного потенціалу, зростання витрат на екологічний захист населення і територій, необхідності ліквідації наслідків техногенного навантаження і відновлення природних умов існування. Доведено, що промислові території, на яких визначено підвищений екологічний ризик мають розглядатися як зони надзвичайної екологічної ситуації, де в результаті впливу негативних антропогенних факторів відбуваються стійкі негативні зміни навколишнього середовища, що загрожують здоров'ю населення, стану природних екосистем, генофонду рослин і тварин., а деякі з них мають підстави отримати статус зон екологічного лиха. Вивчено передумови, особливості та перспективи формування системи екологічних платежів із стягнення плати за промислове природокористування і призначення виплат населенню, що проживає в несприятливих екологічних або природних умовах, а саме в екологічно забруднених промислових регіонах. Визначено напрямки розвитку системи екологічних платежів, а саме: плата за використання природних ресурсів, плата за забруднення довкілля та плата за погіршення якості природних ресурсів. Запропоновано впровадження корегувальних коефіцієнтів, що дозволять видаткову частину бюджету поставити в залежність від соціально-економічного, екологічного та демографічного стану в Україні.

Chechel A., Epishenkova A. Ecological and economic payments for user of nature resource on industrial areas.

Was done the analysis of interdependence in the process of economic development between the intensification of the use of the mineral complex and negative effects on the environment which forms the safe conditions for the deterioration of prospects of environmental-economic development due to the depletion of the resource potential, growth in